

زاهدان در انقلاب  
خاطرات محمدتقی رخشانی

گردآورنده: علی رخشانی

|                         |                                                                   |
|-------------------------|-------------------------------------------------------------------|
| سرشناسه                 | رخشانی، محمدتقی؛ ۱۳۳۸-                                            |
| عنوان و نام پدیدآور     | زاهدان در انقلاب: خاطرات محمدتقی رخشانی / نویسنده محمدتقی رخشانی. |
| مشخصات نشر              | زاهدان: تفتان، ۱۳۹۴.                                              |
| مشخصات ظاهری            | ۱۲۷ ص.                                                            |
| شابک                    | ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۲۲-۲۹-۴:                                                |
| وضعیت فهرست نویسی: فیبا |                                                                   |
| موضوع                   | رخشانی، محمدتقی، ۱۳۳۸- -- خاطرات                                  |
| موضوع                   | ایران -- تاریخ -- انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷ -- خاطرات                   |
| موضوع                   | ایران -- تاریخ -- انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷ -- زاهدان                   |
| شناسه افزود             | رخشانی، علی، ۱۳۶۷-، گردآورنده                                     |
| رده بندی کنگ            | DSR ۱۵۶۸/۳ آ ۳ ۱۳۹۴:                                              |
| رده بندی دیویی          | ۹۵۵ / ۰۸۳۷                                                        |
| شماره کتابشناسی ملی     | ۲۱۳۲۱۶:                                                           |

## انتشارات تفتان

عنوان: زاهدان در انقلاب - خاطرات محمدتقی رخشانی

گردآورنده: علی رخشانی

چاپ اول: ۱۳۹۵

طراح جلد: مهدی رخشانی کانون تبلیغاتی باران (۱۷۸ / ۳۲۱)

طراح صفحات: عصمت گلزار

چاپ: نیزار

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

تعداد صفحات: ۱۲۷ صفحه

ارزش: ۷۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۲۲-۲۹-۴

آدرس: زاهدان - نیش مولوی ۲۹ - تلفن: ۳۳۲۱۸۴۴۵ - ۳۳۲۱۱۱۷۹ - ۰۵۴

## فهرست

|         |                        |
|---------|------------------------|
| ۹.....  | معرفی اجمالی روای      |
| ۱۵..... | پیشگمار                |
| ۳۵..... | زاهدان در آذربایجان    |
| ۳۵..... | خاطرات محمد علی آخسانی |

## معرفی اجمالی روای

دکتر محمد تقی رخشانی متولد ۱۳۳۸/۷/۱ در شهر زاهدان می باشد. وی تحصیلات ابتدایی را در خاش و تحصیلات راهنمایی و متوسطه را در زاهدان گذراند و در رشته ی علوم تجربی دیپلم گرفت سپس به دانشسرای راهنمایی رفت و در رشته ی علوم انسانی فوق دیپلم شد و به استخدام آموزش و پرورش در آمد، با شرکت در کنکور سراسری در رشته ی تاریخ دانشگاه سیستان و بلوچستان پذیرفته شد و در ادامه ی تحصیلات فوق لیسانس به اخذ مدرک کارشناسی ارشد و دکتری در رشته ی تاریخ گردید.

دکتر رخشانی تا پایان شهریور ۱۳۸۵ در مراکز تربیت معلم و دانشگاه های زاهدان به تدریس اشتغال داشت و در این سال بازنشسته شد.

وی از کودکی به مطالعه علاقه مند بود و در دوران جوانی با فعالیت های انقلابی آشنا شد و در سال های دبیرستان درگیر فعالیت های انقلابی بود و از این طریق با شخصیت های تبعیدی همچون آیت اله خامنه ای مراوده پیدا کرد و در ایرانشهر تبعیدگاه ایشان به طور مرتب حضور می یافت. با آغاز علنی حرکت انقلاب

اسلامی در جمع فعالان و برنامه ریزان حضوری فعال داشت و این حضور مداوم وی رابه عنوان یکی از منابع تاریخ شفاهی انقلاب اسلامی در زاهدان در آورد. مرکز اسناد انقلاب اسلامی در طی چند جلسه به ضبط خاطرات ایشان از وقایع انقلاب پرداخت. استاد قاسم سپاسر و همکارانشان با طرح سئوالات مختلف بخش های مهمی از وقایع انقلاب را زاهدان را واکاوی کرده اند. سپاس فراوان از مرکز اسناد انقلاب اسلامی استان سیستان و بلوچستان که با در اختیار قرار دادن بخش خاطرات دکتر محمدتقی رخشانی از مجموعه ی آرشیو شفاهی خود امکان انتشار این خاطرات را فراهم نمودند.

بیان این نکته را ضروری می دانیم که دکتر محمدتقی رخشانی بارها بر این نکته تأکید داشتند که «انقلاب اسلامی یک حرکت مردمی بود که هر کس به فراخور فهم و توان خود دست به اقداماتی می زد و از آنچه من انجام داده و شرح کرده ام صدها رجه دارد. از آنجا که در بیان خاطرات شخص راوی محور وقایع واقع می شود این طور استنباط نشود که همه ی تحولات شهر زاهدان به راوی این خاطرات ختم می شده است. آنچه نقل شده یک از هزاران است کاندرا حکایت آمد.»

دکتر محمد تقی رخشانی پس از پیروزی انقلاب اسلامی در دادستانی انقلاب، جهاد سازندگی و بنیاد مسکن حضور یافت و در جریان جنگ تحمیلی نیز در جبهه های دفاع مقدس حاضر بود هم زمان به تدریس هم اشتغال داشت.

### بخشی از فعالیت های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی

- ۲۸ سال تدریس در دانشگاه و آموزش و پرورش: تدریس دروس علوم سیاسی، علم اجتماع و تاریخ در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی استان و مدیریت گروه تاریخ به مدت ۱۴ سال.

- ۱۸ سال مدیریت روزنامه زاهدان: انتشار منظم روزنامه زاهدان از سال ۱۳۷۷ تاکنون به عنوان تنها روزنامه استان با سمت صاحب امتیاز و مدیر مسئول.

- ۱۰ سال ریاست خانه مطبوعات استان: عضو پیوسته خانه مطبوعات استان در ۱۸ سال گذشته که ۱۰ سال آن به عنوان رئیس خانه مطبوعات استان بوده است.

- ۱۰ سال مدیریت انتشارات تفتان: تأسیس انتشارات تفتان در سال ۸۲ و فعال نمودن آن در سال ۸۴ به نحوی که تاکنون بیش از دویست عنوان کتاب در ارتباط با سیستان و بلوچستان از نویسندگان استان به چاپ رسیده است

۵- سال مدیریت مؤسسه ی فرهنگی هنری انتظار: تأسیس مؤسسه فرهنگی- هنری انتظار در سال ۱۳۸۷ و فعال نمودن آن به نحوی که در طی سه سال بیش از ۱۰۰ برنامه فرهنگی در استان به اجرا درآمد از جمله تجلیل از هنرمندان برجسته ی استان، استادان علی شهری، غلامی رئیس الذاکرین، کمال هان هوت، غلامرسول دینارزهی، عباس باقری، امین اله سرابندی، حسین نخجوان و برپایی ده ها نمایشگاه عکس، تئاتری، خوشنویسی، اجرای تئاتر، برگزاری جشن روز سینما و برگزاری بزرگداشت روزهای فردوسی، حافظ، سعدی، مولانا، سهراب سپهری، اسفندیار و غیره.

۱- سال ریاست پژوهشکده ی تعلیم و تربیت استان: تبدیل کارشناسی تحقیقات آموزش و پرورش استان با بودجه ۷ میلیون تومان به پژوهشکده ی تعلیم و تربیت با بودجه ۱۷۰ میلیون تومان در دوره ی یک ساله،

- عضو حقیقی شورای فرهنگ عمومی استان، شورای میراث فرهنگی استان، شورای پژوهشی استان و مجمع نخبگان استان.

- عضو مؤسس NGOهای متعدد در استان از جمله انجمن میراث فرهنگی زاهدان، مؤسسه خیریه ی کوثر نیمروز، انجمن تالاسمی استان، انجمن MS استان، مجمع توسعه ی سیستان، مجمع هم اندیشان استان و موسسه خیریه مهرهامون زمین.

- تأسیس شرکت پژوهشی آفتاب تابان و انجام پژوهش های مختلف، سرپرستی تدوین و چاپ مجموعه ی دانشنامه سیستان به اتفاق استاد قاسم سیاسر که تاکنون چهار جلد از این مجموعه به چاپ رسیده است

- رست ستاد انتخاباتی مهندس میرحسین موسوی در سیستان و بلوچستان در انتخابات سال ۱۳۸۸ که یکی از گسترده ترین همکاری های شهیدان اهل سنت را در استان شکل داد.

- قائم مقام ستاد انتخابات دکتر حسن روحانی در سیستان و بلوچستان در انتخابات یازدهمین دوره ی ریاست جمهوری در ۲۴ خرداد ۱۳۹۲ که منجر به کسب ۷۳/۳ درصد از آرا استان و رتبه ی اول کشور شد.

### تألیفات:

۱- جنبش حمزه آذرک (سیستان در واپسین سال های سلسله اعراب برای ایران)

۲- تکاپو برای دموکراسی

۳- مرزبندی های سیستان در تاریخ معاصر ایران

۴- تاریخچه ی آموزش و پرورش سیستان و بلوچستان

۵- تاریخ اسلام (روزگار پیامبر)

۶- دوست محمدخان بارکزیایی و عملیات قشون

۷- زندگی نامه کربلایی ملاعلی آخوند

۸- کاروانسرای دزدآب

۹- دانشنامه فرهنگ و تمدن سیستان

ضمن تشکر مجدد از مرکز اسناد و کتابخانه‌ی ملی و مدیریت آن جناب استاد آسم سیاستر و همه‌ی فرهیختگان و علاقه‌مندانی که در چاپ این سطر است که برگی از حضور مردم زاهدان در انقلاب اسلامی می باشد مشرف ما بودند.

علی رخشانی

## پیش گفتار

پس از سقوط استبداد رضاخانی، با توجه به رقابت دول بزرگ و جوانی پادشاه ایران، فضای سیاسی کشور شاهد یک دوره آزادی نسبی بود که در این فضا گروه‌های مختلف سیاسی نشو و نما یافتند، برخی در تحت سرارتش سرخ شوروی، همچون حزب دمکرات آذربایجان به رهبری سید جعفر پیشه‌وری و حزب دموکرات کردستان تحت قیادت قاضی محمد باه تجزیه طلبی را پیمودند و گروه‌های دیگری نیز در داخل، همچون جبهه ملی به رهبری دکتر محمد مصدق و حزب توده و برخی جریان‌های اسلامی تحت رهبری آیت‌الله ابوالقاسم کاشانی مبارزه پارلمانتاریستی را انجام کردند در این میان گروه‌هایی همچون جمعیت فدائیان اسلام، رهبری سید مجتبی نواب صفوی نیز بودند که تحت تاثیر افکار اخوان المسلمین مصر دست به تشکیل گروه‌های مسلح اسلامی زده بودند.

سرانجام حرکت‌های تجزیه طلبانه، شکست و نابودی بود اما مبارزات پارلمانی با اتحاد نیروهای ملی و مذهبی تحت رهبری دکتر مصدق و آیت‌الله کاشانی چون با حمایت مسلحانه فدائیان اسلام تقویت گشت توانست منجر به پیروزی بزرگی برای ملت ایران بشود

ملی شدن صنعت نفت و دولت ملی دکتر محمد مصدق محصول مبارزات این دوره‌ی ملت ایران بود. اما گروه‌های سیاسی و رهبران مردم نتوانستند از فرصت مغتنم حاکمیت ملی و آزادی‌های ناشی از آن استفاده نمایند و برعکس امریکائی‌ها از این شرایط به خوبی سود بردند و در ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ توانستند با انجام یک کودتای ساده، دولت ملی را ساقط نمایند، شاه فراری را به کشور بازگردانند و یک تحول بزرگ دیگر را نیز به سرانجام برسانند یعنی در واقع به رقابت چند دهه‌ی خود با انگلیس بر سر حضور و سلطه در ایران خاتمه بخشند. پس از کودتا انگلیسی‌ها بدون سرو صدا از ایران حذف شدند و امریکایی‌ها نیز بدون آنکه به نیکی خود بیاورند و سروصدایی به راه اندازند پرچم تسلط و آقای خرد در ایران را به چنگ آورد. باید به این نکته توجه داشته باشیم که اصولاً از نتایج جنگ جهانی جابجایی ریاست نظام سرمایه داری در جهان بود که در کشورهای اندک همچون ایران رقابت امریکا و انگلیس دوام یافته بود که با کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ این رقابت به نفع امریکا خاتمه یافت.